

УДК 342.9:342.5(477)

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-128-133

Максименко Наталія Володимирівна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
natasha_bs@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-1005-5115

Сокурєнко Олена Анатоліївна,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
olena7842@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-8169-3720

СУБ'ЄКТИ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

У статті досліджено систему суб'єктів громадського контролю за судовою владою в Україні. Наголошено, що у демократичному суспільстві судова влада виконує ключову функцію — забезпечує справедливість, захищає права громадян та гарантує верховенство права. З огляду на існуючі проблеми функціонування судової системи в Україні, особливої актуальності набуває інститут громадського контролю. Судова система не може бути повноцінною без дієвого громадського контролю, який є необхідною умовою її прозорості, неупередженості та ефективності. Акцентовано, що громадянське суспільство дедалі активніше впливає на формування стандартів доброчесності суддів, підвищення прозорості судового процесу та довіри до правосуддя.

Проведено дослідження інституту громадського контролю за судовою владою в Україні. Проаналізовано поняття громадського контролю, окреслено коло основних суб'єктів, які мають право здійснювати нагляд та оцінку діяльності судової системи, охарактеризовано механізми їхньої участі в процесі забезпечення прозорості та доброчесності судочинства. Зроблено акцент на ролі Громадської ради доброчесності, громадських організацій і засобів масової інформації в системі стримувань і противаг у демократичному суспільстві. Висвітлено роль громадських організацій, засобів масової інформації, окремих інститутів, зокрема Громадської ради доброчесності, а також проаналізовано виклики та перспективи у цій сфері.

Ключові слова: судова влада, громадський контроль, засоби масової інформації, доброчесність, Громадська рада доброчесності, правосуддя, громадські організації, відкритість правосуддя.

Maksymenko N., Sokurenko O. SUBJECTS OF PUBLIC CONTROL OVER THE ACTIVITIES OF THE JUDICIARY: ADMINISTRATIVE AND LEGAL ANALYSIS

The article examines the system of subjects of public control over the judiciary in Ukraine. The author emphasizes that in a democratic society, the judiciary performs a key function - it ensures justice, protects the rights of citizens and guarantees the rule of law. Given the existing problems with the functioning of the judicial system in Ukraine, the institution of public control is of particular relevance. The judicial system cannot be complete without effective public control, which is a prerequisite for its transparency, impartiality and efficiency. It is emphasized that civil society is increasingly influencing the formation of standards of judicial integrity, increasing transparency of the judicial process and trust in justice.

A study of the institute of public control over the judiciary in Ukraine is carried out. The author analyzes the concept of public control, outlines the range of key actors entitled to supervise and evaluate the judicial system, and characterizes the mechanisms of their participation in the process of ensuring transparency and integrity of judicial proceedings. Emphasis is placed on the role of the Public Integrity Council, non-governmental organizations and mass media in the system of checks and balances in a democratic society. The role of public organizations, mass media, and individual institutions, in particular the Public Integrity Council, is highlighted, and challenges and prospects in this area are analyzed.

Keywords: judiciary, public control, mass media, integrity, Public Integrity Council, justice, civil society organizations, openness of justice.

Постановка проблеми. Громадський контроль за діяльністю органів судової влади — це механізм, за допомогою якого суспільство може спостерігати за діяльністю судової влади, оцінювати її рішення, моніторити поведінку суддів та виявляти порушення. Його основна мета — запобігати зловживанням і забезпечити доброчесне та професійне виконання судьями своїх обов'язків. Ефективність громадського контролю виявляється у кількох важливих аспектах. По-перше, він знижує рівень корупції. Громадські

організації, медіа, журналісти, з активною соціальною позицією громадяни, які стежать за судовими засіданнями, аналізують рішення та висвітлюють сумнівні дії, створюють умови, за яких приховати порушення стає майже неможливо. По-друге, судді, розуміючи, що їхні дії можуть бути проаналізовані та критично оцінені, діють більш зважено та відповідально. Це, своєю чергою, підвищує якість судових рішень і зміцнює довіру громадян до судової системи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню ролі громадського контролю за державними органами та розкриттю його впливу на зміцнення правової держави присвятили свої праці такі науковці, як: В. Авер'янов, О. Андрійко, В. Бакуменко, Ю. Барабаш, А. Васіна, В. Грохольський, С. Денисюк, І. Жаровська, О. Ігнатенко, А. Ключко, С. Косінов, А. Крупник, С. Кушнір, В. Латишева та ін.

Метою статті є проведення аналізу адміністративно-правових механізмів здійснення суб'єктами громадського контролю за діяльністю органів судової влади та його вплив на результативність дотримання судами прозорості, недопущення корупції та сприяння підвищення довіри до правосуддя.

Виклад основного матеріалу дослідження. Контроль з боку громадськості сприяє захисту прав людини. У справах, де є ризик упередженого ставлення або тиску на суд, присутність спостерігачів або громадський резонанс можуть стати вирішальними факторами для об'єктивного вирішення справи.

Енциклопедія державного управління визначає громадський контроль як форму участі громадськості в управлінні з метою підвищення ефективності діяльності органів публічної влади, підприємств, установ і організацій, що надають соціальні послуги [6, с. 113]. А. Неугодіков зазначає, що громадський контроль за діяльністю публічної адміністрації можна визначити як діяльність громадськості (окремих приватних осіб та/або громадських об'єднань), яка має на меті перевірку або спостереження у сфері публічного адміністрування [9, с. 68]. О. Поклад, аналізуючи поняття громадського контролю, вказує, що це діяльність громадян чи їх об'єднань щодо контролю за виконанням органами державної влади або їх посадовими особами положень законодавчих актів, належного виконання ними своїх повноважень та дотримання прав і свобод людини [10, с. 140].

Отже, громадський контроль є формою демократичного впливу громадян і їх об'єднань на діяльність органів державної влади, однією з яких є судова. У контексті судової влади він не означає втручання в судочинство, але передбачає право спостерігати, аналізувати та публічно реагувати на факти порушень. Правову основу громадського контролю становлять положення Конституції України (ст. 5, 6, 38), Закон України «Про судоустрій і статус суддів», а також нормативні акти, що регламентують діяльність відповідних дорадчих і контрольних органів.

Як зазначають науковці, суб'єктом контролю може виступати особа або інституція, яка здійснює контрольні дії щодо власної діяльності або діяльності іншої фізичної чи юридичної особи [5, с. 26-27], суб'єкт, наділений повноваженнями (активністю), та спрямовує свою діяльність на підконтрольні об'єкти або на інші суб'єкти управління [19, с. 301]. У свою чергу Д. Мандичев зазначає, що залежно від виду контролю його суб'єкти можуть застосовувати різні методи та здійснювати його в різних формах [8, с. 248].

Відповідно, серед суб'єктів контролю за діяльністю судової влади можна виділити: фізичні та юридичні особи, громадян, громадські організації, громадські ради, засоби масової інформації, міжнародні організації.

В Україні вже існують інструменти громадського контролю за судами: онлайн-платформи з базами судових рішень, громадські ради доброчесності, моніторингові кампанії за участі правозахисників. Ці механізми, попри спротив з боку частини суддівського корпусу, поступово змінюють уявлення про суд як «закриту інституцію». Проте, на жаль, ефективність контролю все ще обмежується недостатньою правовою обізнаністю населення, бюрократичними бар'єрами та слабкою взаємодією між владою і громадянським суспільством.

Згідно з результатами опитування Центру Разумкова (2023), рівень довіри до судів серед громадян України збільшується в регіонах, де діють програми громадського моніторингу судової системи [15].

Р. Даля та Дж. Хабермаса у своїх працях зазначають, що участь громадян у спостереженні за функціонуванням інституцій влади є ознакою політичної зрілості суспільства та запорукою легітимності державних рішень [1]. Відповідно, громадський контроль за органами судової влади є необхідним елементом сучасної демократії, що сприяє зміцненню правової складової державності, забезпечує чесність правосуддя та захищає інтереси громадян.

Виділивши суб'єктний склад громадського контролю надамо йому правову характеристику. Першим слід виділити Громадську раду доброчесності, яка є незалежним громадським органом, що з 2016 року на підставі статті 87 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» сприяє Вищій кваліфікаційній комісії суддів у встановленні відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності для цілей кваліфікаційного оцінювання [13]. Складається дана Рада з двадцяти членів, якими можуть бути представники правозахисних громадських об'єднань, науковці-правники, адвокати, журналісти, які є визнаними фахівцями у сфері своєї професійної діяльності, мають високу професійну репутацію та відповідають критерію політичної нейтральності та доброчесності [13].

Слід зазначити, що для здійснення покладених на членів Громадської ради доброчесності повноважень, останні мають повний доступ до відкритих державних реєстрів, та відповідно до вказаного Закону мають діяти неупереджено й уникати виникнення конфлікту інтересів або обставин, що викликають

сумнів у нейтральності їх дій.

Так, ч. 6 ст. 87 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначено повноваження членів Громадської ради доброчесності, до кола яких віднесено: 1) збирання, перевірка та аналіз інформації щодо судді (кандидата на посаду судді); 2) надання Вищій кваліфікаційній комісії суддів України інформації щодо судді (кандидата на посаду судді); 3) надання, за наявності відповідних підстав, Вищій кваліфікаційній комісії суддів України висновку про невідповідність судді (кандидата на посаду судді) критеріям професійної етики та доброчесності, який додається до досьє кандидата на посаду судді або до суддівського досьє; 4) делегування уповноваженого представника для участі у засіданні Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо кваліфікаційного оцінювання судді (кандидата на посаду судді); 5) право створювати інформаційний портал для збору інформації щодо професійної етики та доброчесності суддів, кандидатів на посаду судді [13].

Частиною 1 ст. 88 Закону визначено, якщо Громадська рада доброчесності у своєму висновку встановила, що суддя (кандидат на посаду судді) не відповідає критеріям професійної етики та доброчесності, Вища кваліфікаційна комісія суддів України може ухвалити вмотивоване рішення про підтвердження здатності такого судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді лише у разі, якщо таке рішення підтримане двома третинами голосів призначених членів Комісії, але не менше ніж дев'ятьма голосами [13].

Як бачимо, висновок Громадської ради доброчесності про невідповідність судді критеріям професійної етики та доброчесності може бути не врахований Вищою кваліфікаційною комісією суддів України, що говорить про формальність в діяльності Громадської ради та викликає сумнівність в ефективності прийняття нею рішень.

Тимчасовою формою дотичного громадського контролю за діяльністю судів в Україні в перехідний період становлення судочинства з урахуванням його європейських стандартів є діяльність громадської ради міжнародних експертів (далі – ГРМЕ), діяльність якої була запроваджена Законом «Про Вищий антикорупційний суд» в 2018 році, в статті 9 якого визначено, що ГРМЕ утворюється строком на шість років Вищою кваліфікаційною комісією суддів України для сприяння їй у підготовці рішень з питань призначення на посади суддів Вищого антикорупційного суду та є її допоміжним органом [12; 16, с. 411].

Моніторинг судових засідань — це один із ключових інструментів громадського контролю, що дає змогу здійснювати безпосереднє спостереження за дотриманням стандартів відкритості, неупередженості та справедливості правосуддя. Такий моніторинг зазвичай проводять незалежні спостерігачі — представники громадських організацій, правозахисники, журналісти, а також інші зацікавлені сторони. Отже, наступним суб'єктом, який здійснює громадський контроль є засоби масової інформації, а саме журналісти та їх розслідування.

Більшість (55,0%) громадян України отримують інформацію про діяльність українських судів лише із засобів масової інформації. 22,8% поєднують інформацію, отриману із досвіду своїх родичів, друзів та знайомих, з інформацією, отриманою зі ЗМІ, 10,3% поєднують власний досвід з інформацією, отриманою із досвіду своїх родичів, друзів та знайомих, та інформацією, отриманою із ЗМІ. І лише 3,0% судять про діяльність судів на основі лише власного досвіду та досвіду своїх родичів, друзів і знайомих, а 1,3% — лише з власного досвіду [15].

У судах за зв'язки зі засобами масової інформації зазвичай відповідає пресслужба суду або прес-секретар суду. У більшості випадків це: суддя-спікер — суддя, призначений для комунікації з громадськістю та ЗМІ (у великих судах). Прес-секретар або фахівець із комунікацій — працівник апарату суду, відповідальний за поширення офіційної інформації. Пресслужба територіального управління Державної судової адміністрації України — у випадку, якщо мова йде про організацію на регіональному рівні. Пресцентр судової влади України — для узагальненої інформації про діяльність судів.

Такі працівники можуть повідомляти ЗМІ короткий зміст судових рішень; підтримувати зв'язок зі ЗМІ стосовно слухань у справах, які викликають підвищений інтерес громадськості; надавати роз'яснення щодо фактів у справах, які висвітлюються в ЗМІ. Судові приймальні або речники можуть привертати увагу ЗМІ до певних правових проблем, які розглядалися судовою установою у конкретній справі, організовувати відвідування слухань та здійснювати відповідні практичні організаційні заходи, зокрема, з метою захисту осіб, що беруть участь у справі [4].

Щодо незалежних спостерігачів, що можуть здійснювати моніторинг судових засідань та діяльності органів судової влади, керуючись статтями 11 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», який зазначає, що у відкритому судовому засіданні мають право бути присутніми будь-які особи. Особи, присутні в залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити в залі судового засідання фотозйомку, відео- та аудіозапис з використанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів без отримання окремого дозволу суду, але з урахуванням обмежень, встановлених законом [13]. КАСУ в ст. 10 практично повторює особливості реалізації принципу гласності судового процесу, зазначаючи, що будь-яка особа має право бути присутньою у відкритому судовому засіданні. Від особи, яка бажає бути присутньою у судовому засіданні, забороняється вимагати будь-які документи, крім документа, що посвідчує особу [7].

Слід зазначити, що моніторинг судових засідань незалежними спостерігачами та громадськими

організаціями переслідує такі цілі, як можливість виявлення та фіксації можливих порушень процесуального законодавства суддями; аналіз поведінки суддів, прокурорів та адвокатів; оцінка забезпечення доступу до правосуддя для сторін у справі; виявлення рівня публічності та прозорості судового процесу тощо.

Громадські організації, які активно беруть участь у здійсненні контролю за діяльністю суддів та органів судової влади з метою недопущення останніми законодавства у світовій діяльності та сприяють утворенню справедливої неупередженої суддівської гілки влади. Так, одним із прикладів інституціолізованого громадського контролю громадськими організаціями є українська ініціатива «ЧЕСНО. Фільтр суддів», яка створює аналітичні профілі суддів і надає доступ до публічної інформації про них. Це єдиний онлайн-ресурс в Україні, на якому акумульована вся інформація про суддів – декларації, родинні зв'язки, судові рішення, публікації у ЗМІ та висновки про доброчесність за методологією Руху ЧЕСНО. Члени даної громадської організації слідкують за ходом конкурсів на посади суддів, та в органи суддівського врядування, аналізує кандидатів та адвокатів оновлення судової системи. В рамках конкурсів на посади суддів команда ЧЕСНО надсилає аналітичні довідки про кандидатів Вищій кваліфікаційній комісії суддів, Громадській раді доброчесності, Громадській раді міжнародних експертів для врахування під час оцінки [18].

Також заслуговує на увагу діяльність організації «Центр громадянських свобод» - українська правозахисна організація, заснована у 2007 році, яка здійснює широкий спектр напряду впливу на формування громадської думки та державної політики, підтримує розвиток громадянського активізму, а також бере активну участь у міжнародних мережах та солідарних діях з просування прав людини в регіоні ОБСЄ, реалізації реформ у судовій системі [17].

Не менш вагомим результатом у здійсненні контролю за діяльністю органів судової влади є Фондація DEJURE — це аналітичний центр прямої дії, створений у 2016 році для сприяння розвитку правовладдя (верховенства права) та реформ у сфері правосуддя в Україні [2]. Так, у межах ініціативи забезпечення доброчесності суддівського корпусу, в 2024 році Фондація DEJURE подала до Вищої ради правосуддя 74 скарги на суддів. Завдяки цьому щодо 39 суддів ухвалено рішення про притягнення до дисциплінарної відповідальності (з них 21 — у формі звільнення) [14].

Також завдяки зусиллям роботи команди Фондація DEJURE у 2024 році запрацювала Служба дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя, яка є самостійним структурним підрозділом у складі секретаріату Вищої ради правосуддя. Діяльність Служби дисциплінарних інспекторів регламентується відповідним Положенням, затвердженим Рішенням Вищої ради правосуддя від 19 грудня 2024 року № 3713/0/15-24, але до складу Служби входять дисциплінарні інспектори Вищої ради правосуддя, керівник Служби, заступник керівника Служби та працівники відділу організаційного забезпечення Служби [11]. Виходячи з того, що до складу виходять лише працівники самої Служби та Вищої ради правосуддя й відсутність жодного представника громадських організацій, ставить під сумнів об'єктивність та неупередженість у прийнятті рішень Службою дисциплінарних інспекторів у результаті розгляду останніми дисциплінарних скарг на суддівський корпус.

Серед інших громадських організацій, місія яких пов'язана зі здійсненням громадського контролю за діяльністю органів судової влади, можна ще виділити: «Автомайдан» (проводить громадський моніторинг судових засідань, розслідує недоброчесність суддів, публікує їхні декларації та зв'язки), «Центр протидії корупції» (слідкує за доброчесністю суддів, подає скарги на суддів до ВРП, аналізує дисциплінарні справи), «ЧЕСНО. Кампанія «Фільтруй суд!»» (здійснює аналіз доброчесності суддів, публікує їхні профілі, рейтинг, веде базу суддів із ознаками недоброчесності), «Інститут масової інформації» (спостерігає за дотриманням прав журналістів у судах, моніторить відкритість судів до ЗМІ), «Центр політико-правових реформ» (моніторить судову практику) тощо.

Не останнє місце у здійсненні контролю за діяльністю судової влади відіграють міжнародні організації. Наприклад, EU Pravo-Justice, ОБСЄ, USAID — підтримують проекти, спрямовані на підвищення прозорості правосуддя, розробку стандартів відкритості, проведення незалежних аудитів

Висновки. Діяльність суб'єктів громадського контролю за органами судової влади є ефективним впливом на досягнення прозорості, доброчесності та результативності реформування судової системи. Залучення громадянського суспільства до аналізу, моніторингу та оцінки діяльності судів сприяє зміцненню довіри до правосуддя. Удосконалення механізмів контролю має супроводжуватися підвищенням правової грамотності, інституційною підтримкою ГО та забезпеченням безпеки громадських активістів.

Попри вагомість та ефективність здійснення громадського контролю за діяльністю органів судової влади на сьогодні спостерігається низка недоліків, серед яких суттєвими є: не беручи о уваги відкритість судової системи, на практиці громадські організації стикаються з обмеженим доступом до повної інформації про суддів, формальність в діяльності Громадської ради доброчесності, тиск на активістів та представників ЗМІ, низький рівень правової культури громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Dahl R.A. On Democracy. Yale University Press, 2000. URL: <https://razumkov.org.ua/> (дата звернення 20.05.2025)
2. DEJURE Foundation. 2024. URL: <https://dejure.foundation/integrityofjudiciary/> (дата звернення 20.05.2025)

3. Dragičević Dičić R. The Authority of the Judiciary Communication Strategie: Speech at a Seminar «Opening of the Judicial Year» in the European Court of Human Rights. January 26, 2018. URL: <https://cutt.ly/v3kO62E> (дата звернення 20.05.2025)
4. Висновок № 7 (2005) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи з питання «Правосуддя та суспільство»: схв. на 6 засіданні КРЄС в м. Страсбург, 23–25 лист. 2005 р. документ № ССЄ (2005), ор. № 7. Судова влада України. URL: https://court.gov.ua/userfiles/visn_7_2005.pdf (дата звернення 20.05.2025)
5. Дрозд І.К., Шевчук В.О. Державний фінансовий контроль. Навчальний посібник. К.: ТОВ «Імекс-ЛТД», 2007. 304 с.
6. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президенті України /наук.-ред. колегія : Ю.В. Ковбасюк (голова) та ін. Київ : НАДУ, 2011. Т. 1. 748 с.
7. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. Дата оновлення 25.05.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення 20.05.2025)
8. Мандичев Д.В. Суб'єкти контролю за діяльністю господарських судів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Вип. 1, 2016. С. 247–252.
9. Неугодніков А.О. Громадський контроль за діяльністю суб'єктів публічної адміністрації: наближення до міжнародних стандартів. *LEX PORTUS*. 2019. № 6 (20). С. 66–79.
10. Поклад О.В. Поняття та зміст громадського контролю за діяльністю поліції в Україні. *Право і суспільство*. 2016. № 2. С. 139–145
11. Положення про службу дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя: Рішення Вищої ради правосуддя від 19 грудня 2024 року № 3713/0/15-24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v3713910-24#Text> (дата звернення 20.05.2025)
12. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України від 07.06.2018 № 2447-VIII. Дата оновлення 08.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text> (дата звернення 20.05.2025)
13. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Дата оновлення 25.04.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення 20.05.2025)
14. Річний звіт Фундації DEJURE. 2024. URL: <https://drive.google.com/file/d/1TADHS3HN4SZ-Kt73wi6QE4MCn3LPXBeM/view?pli=1> (дата звернення 20.05.2025)
15. Ставлення громадян України до судової системи. Разумков Центр. 2019. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/stavlennia-gromadian-ukrainy-do-sudovoi-systemy> (дата звернення 20.05.2025)
16. Ткаченко І.Ю. Адміністративно-правове регулювання форм та засобів громадського контролю за діяльністю суддів. *Аналітично-порівняльне правознавство*. № 1. 2023. С. 407–411. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.69> (дата звернення 20.05.2025)
17. ЦЕНТР ГРОМАДЯНСЬКИХ СВОБОД. 2007–2024. URL: <https://ccl.org.ua/about-us/> (дата звернення 20.05.2025)
18. ЧЕСНО. Фільтр суддів. Центр демократії та верховенства права, 2005–2022. URL: <https://cedem.org.ua/direction-verhovenstvo-prava/chesno-filtruj-sud/> (дата звернення 20.05.2025)
19. Шалімова Н.С. Суб'єкти контролю якості аудиту в Україні. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*, 2009. Випуск 16 ч. II. С.300–309. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/eda3f3c9-ae9b-4f72-b2c4-126361191cc9/content> (дата звернення 20.05.2025)

REFERENCES:

1. Dahl, R.A. (2000). On Democracy [Pro demokratiuu]. Yale University Press - Vydavnytstvo Yelskoho universytetu. Retrieved from: <https://razumkov.org.ua/> [in Ukrainian].
2. DEJURE Foundation. (2024). Retrieved from: <https://dejure.foundation/integrityofjudiciary/> [in Ukrainian].
3. Dragičević, Dičić R. (2018). The Authority of the Judiciary Communication Strategie: Speech at a Seminar «Opening of the Judicial Year» in the European Court of Human Rights [Komunikatsiina stratehiia avtorytetu sudovoi vlady: Vystup na seminari «Vidkryttia sudovoho roku» v Yevropeiskomu sudi z prav liudyny], 26. Retrieved from: <https://cutt.ly/v3kO62E> [in English].
4. Vysnovok № 7 (2005) Konsultatyvnoi rady yevropeyskykh suddiv do uvahy Komitetu Ministriv Rady Yevropy z pytannia «Pravosuddia ta suspilstvo»: skhv. na 6 zasidanni KRIeS v m. Strasburh, 23–25 lyst. 2005 r. dokument № CCJE (2005) [Opinion No. 7 (2005) of the Consultative Council of European Judges for the attention of the Committee of Ministers of the Council of Europe on Justice and Society: adopted at the 6th meeting of the CCJE in Strasbourg, 23–25 November 2005, document No. CCJE (2005)], 7. *Sudova vlada Ukrainy*. Retrieved from: https://court.gov.ua/userfiles/visn_7_2005.pdf [in Ukrainian].
5. Drozd, I.K., Shevchuk, V.O. (2007). Derzhavnyi finansovyi kontrol [State financial control]. 304. [in Ukrainian].
6. Entsiklopediia derzhavnoho upravlinnia [Encyclopedia of Public Administration] (2011). Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy /nauk.-red. kolehiia : Yu.V. Kovbasiuk (holova) ta in. Kyiv. (Vols 1-8; Vol 1). NADU. 748. [in Ukrainian].

7. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy. (2005, July 6). [Code of Administrative Procedure of Ukraine]. № 2747-IV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> [in Ukrainian].
8. Mandychyev, D.V. (2016). Sub'iekty kontroliu za diialnistiu hospodarskykh sudiv [Subjects of control over the activities of commercial courts]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*. 1, 247-252. [in Ukrainian].
9. Neuhodnikov, A.O. (2019). Hromadskyi kontrol za diialnistiu subiektiv publichnoi administratsii: nablyzhennia do mizhnarodnykh standartiv [Public control over the activities of public administration entities: approaching international standards]. *LEX PORTUS*, 6 (20). 66–79. [in Ukrainian].
10. Poklad, O.V. (2016). Poniattia ta zmist hromadskoho kontroliu za diialnistiu politsii v Ukraini [The concept and content of public control over police activities in Ukraine]. *Pravo i suspilstvo*. 2, 139–145. [in Ukrainian].
11. Polozhennia pro sluzhbu dystsyplinarnykh inspektoriv Vyshchoi rady pravosuddia. (2024, December 19). [Regulations on the service of disciplinary inspectors of the High Council of Justice]. *Rishennia Vyshchoi rady pravosuddia*. №3713/0/15-24. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v3713910-24#Text> [in Ukrainian].
12. Pro Vyshchyi antykoruptsiinyi sud. (2018, June 7). [On the Supreme Anti-Corruption Court]. *Zakon Ukrainy* №2447-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#Text> [in Ukrainian].
13. Pro sudoustrii i status suddiv. (2016, June 2). [On the judicial system and the status of judges]. *Zakon Ukrainy* №1402-VIII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> [in Ukrainian].
14. Richnyi zvit Fundatsii DEJURE. (2024). [DEJURE Foundation Annual Report]. Retrieved from: <https://drive.google.com/file/d/1TADHS3HN4SZ-Kt73wi6QE4MCn3LpXBeM/view?pli=1> [in Ukrainian].
15. Stavlennia hromadian Ukrainy do sudovoi systemy. (2019). [Attitude of Ukrainian citizens towards the judicial system]. *Razumkov Tsent.* Retrieved from: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/stavlennia-gromadian-ukrainy-do-sudovoi-systemy> [in Ukrainian].
16. Tkachenko, I.Iu. (2023). Administratyvno-pravove rehuliuвання form ta zasobiv hromadskoho kontroliu za diialnistiu suddiv. [Administrative and legal regulation of forms and means of public control over the activities of judges]. *Analychno-porivnialne pravoznavstvo*. №1. 407-411. Retrieved from: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.69> [in Ukrainian].
17. Tsent hromadianskykh svobod. (2024). [Center for Civil Liberties]. Retrieved from: <https://ccl.org.ua/about-us/> [in Ukrainian].
18. ChESNO. Filtrui sud. (2022). [HONEST. Filter the court]. *Tsentr demokratii ta verkhovenstva prava*. Retrieved from: <https://cedem.org.ua/direction-verhovenstvo-prava/chesno-filtruj-sud/> [in Ukrainian].
19. Shalimova, N.S. (2009). Subiekty kontroliu yakosti audytu v Ukraini. [Audit quality control entities in Ukraine]. *Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. Vypusk 16 ch.II. 300-309. Retrieved from: <https://dspace.kntu.kr.ua/server/api/core/bitstreams/eda3f3c9-ae9b-4f72-b2c4-126361191cc9/content> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 7.06.2025

УДК 342.9:341.3

DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-133-138

Марченко Максим Юрійович,

кандидат юридичних наук,

директор акціонерного товариства «Закритий недиверсифікований венчурний

корпоративний інвестиційний фонд «Джерело»

marchenko_m_@ukr.net

ORCID ID: 0009-0006-0078-8346

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ПРОТИМІННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У статті висвітлено основні виклики та проблеми протимінної діяльності в Україні в сучасних умовах. Здійснено короткий огляд становлення протимінної діяльності як комплексного правового інституту та одного з найвідоміших видів міжнародної допомоги. Мета статті полягає у розгляді визначальних засад протимінної діяльності в Україні на підставі поглядів науковців, міжнародних стандартів та чинного законодавства. Здійснено порівняльний аналіз визначень протимінної діяльності, встановлених Організацією Об'єднаних Націй у Міжнародних стандартах протимінної діяльності та Законом України від 06.12.2018 № 2642-VIII «Про протимінну діяльність в Україні». Визначено, що основні засади протимінної діяльності першочергово полягають у дотриманні законності під час її здійснення. Важливим з огляду на значну кількість можливих операторів протимінної діяльності (підрозділи державних органів, суб'єкти господарювання різних форм власності, у тому числі міжнародні та іноземні) є рівність між ними.

Випуск 18. 2025

© М.Ю.Марченко, 2025